

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις και η επίσκεψη Μητσοτάκη

Η αναβολή της επισκέψεως του προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις Ηνωμένες Πολιτείες υπενθύμισε σε όλους την έκταση της βλάβης που έχουν υποστεί οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις κατά την τελευταία δεκαετία. Παρέιχε όμως και ενδείξεις για το πώς χαράσσεται η τουρκική εξωτερική πολιτική. Ο πρόσφατος διορισμός του υφυπουργού Εξωτερικών Σεβντ Ονάλ στη θέση του πρέσβη της Τουρκίας στις Ηνωμένες Πολιτείες υπήρξε ένδειξη για την αποκατάσταση της επιρροής του τουρκικού διπλωματικού σώματος. Ο απερκόμενος Μουράτ Μερτζζάν ανήκε στους «πρέσβεις εκ προσωπικοτήτων» οι οποίοι τοποθετήθηκαν σε διάφορες κρίσιμες πρεσβείες χωρίς να είναι διπλωμάτες καριέρας αλλά λόγω των στενών σχέσεων εμπιστοσύνης με τον πρόεδρο Ερντογάν. Η αποκατάσταση των αμερικανοτουρκικών σχέσεων αποτελούσε βασική προτεραιότητα του νέου πρέσβη, δεδομένης και της συμφωνίας που επετεύχθη για την προμήθεια και αναβάθμιση των αεροσκαφών F-16 μετά την άρση του τουρκικού βέτο για την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ. Η προγραμματισθείσα επίσκεψη θα συνέβαλλε προς αυτή την κατεύθυνση, ωστόσο η απόφαση αναβολής του προεδρικού μεγάρου έδειξε τα όρια της επιρροής των τούρκων διπλωματών και τον προσωποπαγή χαρακτήρα της εξουσίας στη σημερινή Τουρκία. Αν και ουδεμία αμερικανική κυβέρνηση θα ήθελε να χρεωθεί την απώλεια της Τουρκίας από το δυτικό στρατόπεδο, η δημοφιλία της τουρκικής κυβέρνησης στον Λευκό Οίκο, το Πεντάγωνο και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά.

Η απόφαση του προέδρου Ερντογάν συνδέεται ευθέως με το οδυνηρό για το κόμμα του αποτέλεσμα των πρόσφατων δημοτικών εκλογών. Η αμφιθυμη στάση της Τουρκίας κατά τον πόλεμο στη Γάζα κόστισε ακριβά στο κυβερνών κόμμα και συνέβαλε στην ανάδειξη του Νέου Κόμματος Ευμερίας (Yeniden Refah Partisi - YRP) σε υπολογίσιμη πολιτική δύναμη στα δεξιά του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (Adalet ve Kalkınma Partisi - AKP). Οι αποκαλύψεις ότι το εμπόριο μεταξύ

Ισραήλ και Τουρκίας συνεχίστηκε ακώλυτο παρά τις λεκτικές επιθέσεις των τούρκων ιθυνόντων κατά του Ισραήλ και ότι οι αμερικανικές στρατιωτικές βάσεις στην Τουρκία παρείχαν διευκολύνσεις στον ισραηλινό στρατό κατά τις πρόσφατες επιχειρήσεις του εναντίον της Χαμάς και του Ιράν έφεραν σε δύσκολη θέση την τουρκική κυβέρνηση και την ανάγκασαν να εξαγγείλει μέτρα περιορισμού των διμερών οικονομικών συναλλαγών. Εξάλλου ο ανταμερικανισμός έχει αποκτήσει ρίζες σε ευρέα στρώματα της τουρκικής κοινωνίας. Η θέση ότι η Τουρκία θα έπρεπε να επιδιώξει τη στρατηγική της αυτονομία και να μην προσδιορίζει τη στρατηγική της βάσει των προτεραιοτήτων των Ηνωμένων Πολιτειών ή διεθνών οργανισμών όπως το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι δημοφιλής σε όλο το φάσμα της τουρκικής κοινής γνώμης.

Πώς επηρεάζουν όλα αυτά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις ενόψει και της επικείμενης επισκέψεως του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στην Αγκυρα; Η προσπάθεια να εμπεδωθεί η απευθείας επικοινωνία μεταξύ των κυβερνήσεων Ελλάδος και Τουρκίας σε επίπεδο κορυφής αλλά και κρατικών υπηρεσιών συνδεόταν και με την τουρκική πρόθεση να μην παρεμβαίνουν τρίτοι στις διμερείς επαφές. Τούτο θα μπορούσε να ερμηνευθεί είτε ως προσπάθεια προβολής της τουρκικής ισχύος στις διμερείς σχέσεις είτε ως βαθεία δυσπιστία έναντι των αμερικανικών και ευρωπαϊκών προθέσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ραγδαία επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων τον Μάιο του 2022 έλαβε χώρα μετά την επίσκεψη Μητσοτάκη στην Ουάσιγκτον, η οποία ερμηνεύθηκε από τον πρόεδρο της Τουρκίας σαν προσπάθεια εμπλοκής των Ηνωμένων Πολιτειών στις διμερείς σχέσεις. Η προσεχής επίσκεψη παρέχει την ευκαιρία στα δύο μέρη να αποδείξουν ότι η βαθμιαία βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων μπορεί να στηριχθεί στην αμοιβαία βούληση των μερών ανεξαρτήτως της πορείας των αμερικανοτουρκικών και ευρωτουρκικών σχέσεων.

Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μπιλκεντ και επικεφαλής του Προγράμματος Τουρκίας του [EVIAMER](http://www.eviamer.com)